

Nr 138.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1941 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående meddelande av statsgaranti åt tillverkare av bränn-torv.

(2:a avd.)

I propositionen nr 183 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 21 mars 1941, föreslagit riksdagen att godkänna de i nämnda statsrådsprotokoll uppdragna riktlinjerna för meddelande av statsgaranti åt tillverkare av torv.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat:

Bränslekommissionen har hos Kungl. Maj:t gjort framställning om vissa åtgärder, ägnade att stimulera en ökning av tillverkningen av bränn-torv under år 1941, varjämte kommissionen förklarat sig ämna föreslå åtgärder i syfte att stimulera till en ännu större tillverkning under år 1942. I det förra avseendet har bland annat förordats anställandet av särskilda torvinstruktörer med uppgift att på landsbygden tillhandagå med de råd och upplysningar, som erfordrades för igångsättandet av bränn-torvtillverkning med handredskap och mindre torvmaskiner. Vidare avses att bedriva propaganda för upptagandet och intensifiering av sådan tillverkning. Dylika åtgärder hava emellertid ansetts otillräckliga. Bränslekommissionen har därför förordat meddelande av statsgaranti för avsättningen av bränn-torv för att skydda tillverkaren för eventuella förluster för den händelse den nuvarande bränslekrisen skulle upphöra.

I fråga om garantiprisets storlek har kommissionen framhållit:

Statsgarantiprisets höjd syntes böra bestämmas med hänsyn till tillverkningskostnaderna för bränn-torv. Den genomsnittliga tillverkningskostnaden för bränn-torv utgjorde under föregående torvsäsong kronor 23: 20 per ton. Under instundande torvsäsong torde den emellertid komma att stiga på grund av ökade materiel- och arbetskostnader. Fuktighetshalten hos den bränn-torv, som skulle komma i åtnjutande av statsgaranti, borde enligt kommissionens mening icke få överstiga 29 procent av vikten (41 procent av torrsubstansen) med viss tolerans för mätningsfel och askhalten icke 8 procent av torrsubstansen. Ett ton bränn-torv med nyssnämnda fuktighets- och askhalt motsvarade i bränslevärde ungefär 2.8 lm³ prima björkved. Efter en noggrann avvägning av de olika pridfaktorer som borde beaktas vid fixerandet av ett statligt garantipris för bränn-torv hade kommissionen stannat inför ett garantipris av 28 kronor per ton. Då fastställandet av en statsgaranti

avsåge att befordra tillverkning av brännortv för avsalu, borde statsgaranti icke lämnas för brännortvskvantiteter, som understege 20 ton. Statsgarantien syntes böra omfatta intill 300,000 ton brännortv av nyss angiven beskaffenhet. Enligt kommissionens uppfattning torde emellertid högst omkring 100,000 ton brännortv behöva inlösas av staten. För statsinlösen av brännortv syntes därför ett anslag av 3 miljoner kronor böra anvisas för budgetåret 1941/42.

Kommerskollegium och priskontrollnämnden hava tillstyrkt bränslekommissionens förslag.

Föredragande *statsrådet* har likaledes förordat meddelande av statsgaranti av angivet slag.

Den ifrågasatta garantiverksamheten syntes böra ordnas efter huvudsakligen samma grunder som gällde för statsgaranti för ved åt skogsägare enligt kungörelsen den 8 december 1939 (nr 843) med vissa bestämmelser till främjande av vedproduktionen. Kristidsstyrelse borde sålunda äga att under av Kungl. Maj:t bestämda tidsperioder och i den omfattning, som statens bränslekommission enligt av Kungl. Maj:t givna föreskrifter bestämde, åt tillverkare av brännortv meddela garanti att torv, som av honom för avsalu tillverkats eller framdeles tillverkades och som icke funne köpare, skulle av staten inlösas till av Kungl. Maj:t för varje tidsperiod fastställt pris (garanti-pris); i enlighet med vad bränslekommissionen föreslagit borde dock ej sådan garanti meddelas beträffande torvparti, som understege 20 ton. Priset syntes böra bestämmas i ungefärlig överensstämmelse med det garantipris, som gällde för ved av motsvarande bränslevärde. Å bränslekommissionen borde ankomma att meddela erforderliga kvalitetsbestämmelser för torv för vilken statsgaranti kunde ifrågakomma. I analogi med vad som gällde för statsgaranti för ved syntes i övrigt följande förutsättningar böra vara uppfyllda för att torven skulle falla under den statliga garantien. Leverantören av torv skulle hava till vederbörande kristidsstyrelse anmält den myckenhet torv, för vilken han önskade åtnjuta garanti, och den plats, å vilken torven vore upplagd eller vore avsedd att uppläggas. Därest kristidsstyrelsen funne torven behöflig samt den angivna uppläggningsplatsen ur transportsynpunkt lämplig, borde kristidsstyrelsen meddela beslut, att torven skulle omfattas av statsgaranti. Vid lämnande av medgivande om statsgaranti borde kristidsstyrelsen noga beakta, att torven komme att finnas upplagd på ur transportsynpunkt lämplig plats. Såsom lämplig upplagsplats för torv skulle anses järnvägsstation, lastageplats eller plats vid med automobil farbar väg. Det syntes även böra övervägas att kristidsstyrelse medgäves rätt att vid lämnande av garanti medgiva viss förhöjning av garantipriset för torv, som upplagts på ur avsättningssynpunkt särskilt lämplig plats. Inlösning av torv, som anmälts för statsgaranti, borde få ske endast i den utsträckning torven uppfyllde de kvalitetsbestämmelser, som kristidsstyrelsen i enlighet med bränslekommissionens föreskrifter angivit i beslutet om statsgarantiens meddelande.

Bränslekommissionen hade föreslagit, att statsgarantien borde omfatta intill 300,000 ton torv. Enligt kommissionens uppfattning torde emellertid högst omkring 100,000 ton torv komma att behöva inlösas av staten. Med utgångspunkt från ett garantipris av 28 kronor per ton hade kommissionen ansett, att för statsinlösen av torv borde för budgetåret 1941/42 anvisas ett anslag av 3,000,000 kronor. Det torde emellertid svårligen låta sig göra att nu söka bedöma, i vilken utsträckning torv kunde behöva av staten inlösas på grund av de föreslagna garantiutfästelserna. Omfattningen av statens inlösnings-skyldighet på grund av meddelad garanti vore i första hand beroende på utvecklingen av den rådande krissituationen och de följer densamma kunde

hava på vår bränsleförsörjning. På grund härav föreläge ej heller möjlighet att beräkna det belopp som kunde bli erforderligt för detta ändamål. Då det här således, allt efter omständigheterna, kunde bli fråga om belopp av växlande storlek, syntes det icke lämpligt att äska ett fixerat anslag; i stället torde utgifter som kunde föranledas av ifrågavarande statsgaranti få preliminärt utgå från förskottsstat. Någon särskild medelsanvisning för detta ändamål för budgetåret 1941/42 bleve därför icke erforderlig förrän vid regleringen av utgifterna å förskottsstaten.

I detta sammanhang kunde slutligen även nämnas, att fråga väckts om genomförande av normalpris på bräntorv. Denna fråga, som nära hörde samman med spørsmålet om priserna å andra bränslen, torde efter vederbörlig utredning senare få underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Mot de i statsrådsprotokollet förordade riktlinjerna för meddelande av statsgaranti åt tillverkare av bräntorv har utskottet icke funnit något att erinra. Utskottet hemställer förty,

Utskottet.

att riksdagen må godkänna de i statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 21 mars 1941 uppdragna riktlinjerna för meddelande av statsgaranti åt tillverkare av torv.

Stockholm den 27 maj 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Asplund, Pauli, Bernhard Nilsson, Bergman, Torsten Ström, Heiding, André, Sven Larsson* och *Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Ward, Persson* i Falla, *Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Andersson* i Malmö, *Andersson* i Södergård, *Lundberg* i Hälsingborg och *Olsson* i Kullenbergstorp.
